

ježto má zákonem býti zachována hospodářská síla rolnického stavu, nebude zákon míti místa tam, kde by patrně nebylo lze docíliti tohoto účelu. Právě pro takové pochybné případy platí však i ustanovení posledního odstavce §u 1 zemského zákona, že pozůstalostní soud, vyslechna obecního starostu a znalce rozhodne o tom, zda má se statek pokládati za rolnickou usedlost střední velikosti ve smyslu zákona, ježto by při řešení této otázky výslech obecního starosty a znalců byl takíka zbytečným, kdyby záleželo jen na podmínkách §u 1 odstavec první. § 2, § 3, odstavec druhý a § 14, odstavec první, poněvadž k posouzení toho, zda tu jsou tyto podmínky, zpravidla nebude třeba vyjádření obecního starosty a znaleckého posudku. V tomto případě první soud na základě posudku znalců a vyjádření obecního starosty bezvadně zjistil, že hospodářské budovy usedlosti č. p. 133 v H. jsou v tak špatném stavu, že toho času lze z nouze použiti jen světnic, kdežto kravín a konírna jakož i komory teprve po provedení staveb staly by se způsobilými k užívání; že by k tomu bylo třeba nákladu 45850 Kč a kromě toho k opatření nezbytně potřebného živého a mrtvého příslušenství 33175 Kč, celkem tedy 79.025 Kč; že však usedlost vzhledem ke své rozloze a povaze pozemkových parcel a lesních pozemku nemůže býti učiněna tak výnosnou, by její výnos stačil k úrokování a umořování jistiny 79.025 Kč a k vyplacení 19.927 Kč, jichž by bylo třeba k odbytí spoludědiců, zvláště když odhadní cena jest jen 44644 Kč 75 h, a kdyby byla usedlost pokládána za dědičný statek, pouze 34835 Kč. Dle tohoto nelze usedlost, o kterou jde, zachovati zmíněnému účelu, ježž zákonodárce měl na mysli, a proto první soud z toho to důvodu — byť i ne z důvodu §u 7 vlastně 8 zemského zákona, který by přicházel v úvahu teprve při projednávání pozůstalosti podle tohoto zákona — právem uznal, že usedlost nelze pokládati za rolnický statek střední velikosti ve smyslu zemského zákona ze dne 7. srpna 1908, čís. 68 z. zák., i bylo tudíž k dovolacímu rekursu spoludědicu změněno usnesení soudu rekursního a obnoveno usnesení prvního soudu.

Čís. 2612.

O žalobě na uznání a ochranu řádné držby práva k používání tekoucí vody náleží rozhodovati řádným soudům.

(Rozh. ze dne 15. května 1923, R I 303 23.)

O žalobě na zjištění držby práva k zavlažování luk z veřejného potoka, v němž prý žalovaná žalobce rušila, rozhodl procesní soud první stolice ve věci samé, zamítнув námitku nepřipustnosti pořadu práva. Odvolací soud zrušil rozsudek i s předchozím řízením pro nepřipustnost pořadu práva a odmítl žalobu.

Nejvyšší soud změnil usnesení rekursního soudu v ten způsob, že co do námitky nepřipustnosti pořadu práva obnovil usnesení

prvého soudu, pojaté do jeho rozsudku a uložil odvolacímu soudu, by nehledě k domnělé nepřipustnosti pořadu práva, rozhodl o odvolání.

D ů v o d y:

Ustanovení §u 75 zemského vodního zákona pro Čechy ze dne 28. srpna 1870, čís. 71 z. zák., že »veškeré věci, které se vztahují k užívání a svádění vody jakož i bránění vodě podle tohoto zákona, přísluší k působnosti politických úřadů,« bylo v první době po vydání zákona ovšem vykládáno tak, že veškeré spory z vodního práva jsou vyloučeny z příslušnosti soudů a výhradně přikázány úřadům správním. Avšak novější judikatura a literatura jsou si za jedno v tom, že ustanovení §u 75 zákona nevylučuje nadobro soudní příslušnosti ve věcech, které se týkají vod, nýbrž přikazuje správním úřadům právě jen ty věci, které se vztahují k užívání a svádění vody nebo bránění vodě p o d l e z á k o n a v o d n í h o. Správnost tohoto stanoviska plyne nejen z předpisů §§ 22, 38, 40, 52, 83, 87, 88, 89, 94, 102 zemsk. vodn. zák., v nichž se uznává příslušnost soudů v určitých případech, nýbrž i z vládních motivů k osnovám zemských vodních zákonů, ve kterých se výslovně zdůrazňuje, že, je-li sporným trvání nebo rozsah práva soukromého, nastává příslušnost soudů (srovnej Randovo vodní právo III. vyd. § 10 pozn. 4 a Pražákovy »Spory o příslušnost mezi soudy a úřady správními,« II., str. 210, pozn. 20). Pokud jest sporným právo, užívání vody, platí tedy pravidlo, že žádáno-li za uznání a ochranu držby takového práva, odvozovaného z předpisu vodního zákona nebo-li z důvodů veřejnoprávních, rozhodují ovšem úřady správní, domáháno-li se však uznání a ochrany držby práva, užívání vody, spočívajícího na důvodu soukromoprávním, příslušnými jsou k rozhodování soudy. V tomto případě tvrdí žalobci, že oni a jejich právní předchůdci již přes 31 roků jezem, zřízeným v potoku, a příkopem, pojícím se k jezu a taženým na jejich pozemcích, svádějí vodu z onoho veřejného potoka za tím účelem, by pravidelně zavlažovali své sousední louky, a jsou tudíž po více než 31 roků v ř á d n é d r ž b ě tohoto práva zavlažování luk, — že je žalovaná rušila v tomto právu, — a domáhají se výroku, že jim přísluší řádná držba práva, zavlažovati louky tímto příkopem, a že žalovaná jest povinna, zanechat jakéhokoliv rušení tohoto práva. Dle toho neuplatňují žalobci vodního oprávnění podle zemského zákona vodního, nýbrž vznášejí ř á d n o u ž a l o b o u z d r ž b y nárok rázu soukromoprávního, o němž rozhodovati přísluší jedině soudům. Otázku, je-li vznesený nárok opodstatněn a tvrzené právo, užívání vody, odvodněno dle pravidel práva soukromého, nelze řešiti při rozhodování o námitce nepřipustnosti pořadu práva, nýbrž pouze v hlavním sporu, ve kterém lze zejména také jen zkoumati, přísluší-li žalobcům tvrzené právo snad z důvodu vydržení, po případě, je-li vydržení takového práva po vydání zemského zákona vodního vůbec možným. Pochybil proto soud odvolací, pokud, vyhověv námitce nepřipustnosti pořadu práva, žalovanou vznesené, prvním soudem však zamítnuté, odmítl žalobu, a ježto se svého stanoviska se nezabýval ostatními vývody odvolání žalované strany, bylo, vyhovujíc dovolacímu rekursu žalobců rozhodnuto, jak uvedeno ve výroku tohoto usnesení.